

Het WeG-Model

Wegen naar een volwassen geloof

Klemens Armbruster*

Lezing tijdens een vormingsweek volwassenencatechese
9 februari 2006, Chimay, België

INHOUD

Deel 1: Visioenen beginnen met vragen

Deel 2: Geloofswegen van volwassenen

Het innerlijke geloofsproces van volwassenen leren verstaan

Factor 1: Openheid voor de religieuze dimensie van het leven

Factor 2: Geraakt zijn door de nabijheid van God

Factor drie: Gemeenschap van gelovigen

Welke besluiten kunnen we hieruit voor de pastoraal trekken?

Deel 3: Het pastorale concept “Wegen naar een volwassen geloof” (WeG)

Het visioen van het WeG-model: parochieopbouw via volwassenen

Het WeG-model

Het specifieke van het WeG-model

Het WeG-model bestaat uit twee fazen in vijf stappen

De vijf stappen van het WeG-model toegelicht

1. De parochie informeren

2. Een team van verantwoordelijken vormen

3. Een WeG-seminarie houden

4. De vorming van kleine parochiegroepjes bevorderen

5. De verdere stappen inleiden

Samenvatting

Het WeG-model – een hulp voor de parochie

Ons visioen: parochieopbouw via volwassenen

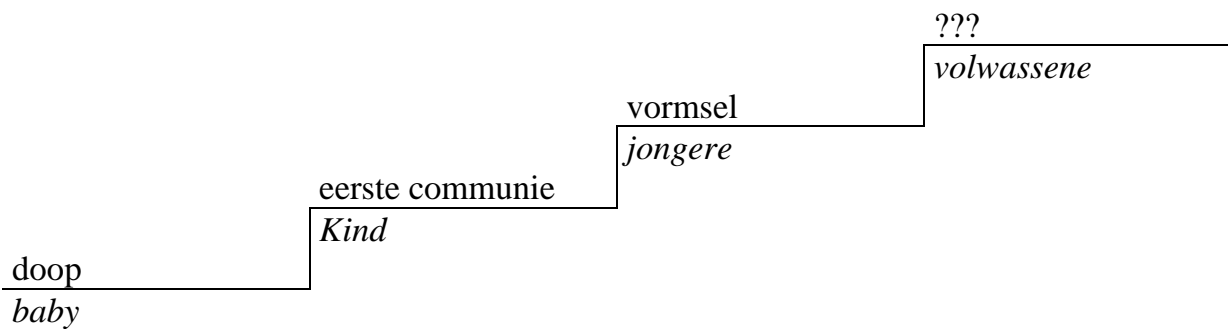
Deel 1: Visioenen beginnen met vragen

De volgende gedachtegangen en de voorstelling van het WeG-model zijn begonnen met een vraag: Waar bestaat er een aangepaste geloofsinitiatie voor volwassenen? Bij het begin van het aardse leven wordt de ontwikkeling van de mens in de beslissende levensfasen ook door intensieve vieringen van het geloof begeleidt.

- voor de baby is er de doop
- voor het kind de eerste communie
- voor de jongere komt meestal de bisschop zelf voor het vormsel

Het zou niet meer dan consequent zijn als de volwassenen ook een geloofsviering aangereikt zouden krijgen. De voorbereiding op de eerste communie en het vormsel gebeurt door een catechese die speciaal aangepast is aan de noden van kinderen en jongeren. Deze catechese maakt op elk ontwikkelingsniveau een aangepaste inleiding tot het geloof mogelijk.

Vermits echter de laatste intensieve geloofsfasen tijdens de jeugd plaatsvindt, blijft de volwassene alleen met zijn vraag naar God en geloof. Het parochiepastoraat biedt volwassenen bijna geen mogelijkheden om volwassen geloofservaringen op te doen.

Vroeger was het katholicisme veel sterker in de samenleving verankerd. Door de religieuze socialisatie namen de jongeren de levensstijl van de volwassenen over. Ze zetten de traditie verder en stapten in de voorgeschreven “collectieve identiteit”. Hierin vonden ze antwoorden (en taboes) op de vragen van het leven. Vandaag de dag, in het tijdperk van de individualisering, laat de traditionele pastoraal de jongvolwassenen aan het begin van een beslissende levensfase aan hun lot over. Want de existentiële vragen van volwassenen zijn met antwoorden uit de kindertijd, uit het godsdienstonderricht of uit de vormselcatechese niet op te lossen. Integendeel zelfs: veel volwassenen geven het christelijke geloof op omdat ze nooit met een volwassen geloof kennis gemaakt hebben. In hun volwassen hoofden beschikken ze op godsdienstig vlak enkel over kinderlijke of jeugdige gedachtegangen. Michael N. Ebertz zegt in deze context dat vele volwassenen moeten leven van de “religieuze conservenblikjes van hun kindertijd”.¹

Er bestaat geen zachte overgang van de jeugd tot de volwassen leeftijd. Elke levensfase heeft haar eigen levensprocessen: de vriend van de ouders is meestal ook de vriend van het kind. Maar of deze vriend van de ouders nog steeds de vriend van het kind zal zijn als het kind volwassen geworden is, is helemaal niet zo zeker. Dat hangt er namelijk van af of zich een nieuwe vriendschap kan ontwikkelen tussen het volwassen geworden kind en de vriend van de ouders. Een dergelijk “nieuwe” vriendschap tussen het volwassen kind en de vriend van de ouders kunnen de ouders ook niet eisen, bvb. “Maar vroeger ben je toch ook altijd goed met hem overeengekomen.” En als er echt een vriendschap ontstaat, dan zal dat niet meer tussen het “kind van de ouders” en de “vriend van de ouders” zijn, maar tussen twee nieuwe

¹ Michael N. EBERTZ, Die Pfarrgemeinde in der Krise, Die Tagespost, 07.06.2003, geciteerd in: Zollitsch Aufbruch, a.a.O., 6

vrienden. En de vriendschap zal ook andere ontmoetingsplaatsen en gewoontes hebben dan toen ze nog een onderdeel was van het leven van de ouders.

In analogie tot God betekent dit: Die God die kinderen bij hun ouders ervaren hebben, moet als eigen God aanvaard worden, anders blijft Hij enkel de God van de kindertijd. Dit gebeurt bvb. als volwassen kinderen met hun ouders naar de kerk gaan als ze bij hen op bezoek zijn, terwijl ze thuis geen kerkgangers zijn. Er is dus in feite geen groot verschil tussen enerzijds mensen die God als kind al als vriend van hun ouders hebben leren kennen en later als volwassenen een eigen vriendschap met Hem sluiten en anderzijds mensen die hem dan pas voor het eerst ontmoeten. Iedereen moet op volwassen leeftijd op zijn of haar manier vriendschap met God sluiten, of de relatie zal slechts als herinnering voortbestaan.

Het gaat er dus om dat de relatie met God op volwassen leeftijd opnieuw aangeknoopt moet worden. Als dat niet gebeurt, blijven veel volwassenen die als kind gedoopt zijn op godsdienstig- emotioneel vlak in een kinderlijke ontwikkelingsfase steken. Ze voelen zich op christelijk vlak niet meer fit. Daarom beleven ze geen vreugde meer aan het geloof. Veel volwassenen weten niet, wat de bedoeling is van het christen-zijn. Wie geen kinderen heeft, kan moeilijk de draad terug opnemen, want parochiepastoraat richt zich vaak tot kinderen en jongeren en hun ouders. Men moet bijna kinderen hebben om met het aanbod van een parochie in aanraking te komen. Een priester vertelde eens dat hij een keer per maand na de zondagsviering de kinderen zegent. Ondertussen was hij ertoe overgegaan om ook de ouders en de grootouders van deze kinderen te zegenen. Hij was verbaasd hoeveel succes dat had. Ik heb hem dan ook voorgesteld om aan de ingang van de kerk een stand op te richten waar je baby's kan uitlenen. Zo hebben ook singels de kans om gezegend te worden.

Voor volwassenen is er bijna geen aanbod om hun geloof te vernieuwen of te verdiepen. Deze lege plek in de traditionele parochiepastoraal valt eens te meer op als volwassenen voor het eerst of opnieuw op zoek gaan naar plaatsen van geloofservaring en een religieuze thuishaven. Zoals er voor ongedoopte volwassenen het catechumenaat bestaat, zo zou er een "inhaal-catechumenaat" moeten zijn voor gedoopte volwassenen, die op zoek zijn naar een inleiding tot het christelijke geloof. Ook al zijn deze volwassenen al als kind gedoopt, ze hebben toch recht op een stapsgewijze geloofsinitiatie²

Om een dergelijke weg te kunnen uitwerken en te begeleiden is het volgens mij nodig om de spirituele geloofsprocessen van volwassenen te verstaan.

Deel 2: Geloofswegen van volwassenen

Het innerlijke geloofsproces van volwassenen leren verstaan

² Vgl. Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz (ed.), Erwachsenentaufe als pastorale Chance. Impulse zur Gestaltung des Katechumenats, Nr. 160, 2001, 21.

We moeten het innerlijke proces begrijpen dat zich voltrekt als iemand christen wordt, dan kunnen we de juiste doelstellingen, methodes, catechese en wegen vinden. Als we niet de moeite doen om dit proces bij volwassenen te begrijpen, mogen we niet verbaasd zijn als ons pastoraal aanbod weinig succes heeft.

Er zijn dus twee belangrijke vragen:

1. Hoe wordt een volwassen mens christen?
2. Wat gebeurt er als iemand gelovig wordt “in existentiële zin”?

Voor een eerste toenadering tot de geloofswegen van volwassenen kan ons het trefwoord “inhaal-catechumenaat” helpen. Het Tweede Vaticaanse Concilie heeft de stappen van het catechumenaat³ herontdekt, en er valt op dat er een onmisbare stap aan voorafgaat.⁴ In het werkdocument van de Synode van Würzburg staat het als volgt: *Het begin van het catechumenaat vooronderstelt een fundamentele keuze voor het christelijke geloof en voor de gemeenschap van de kerk. Pas als iemand dit “aanvankelijke geloof” in Jezus Christus en deze “aanvankelijke bekering” bereikt heeft, kan hij toegelaten worden tot het catechumenaat.*⁵ De geloofsweg van een volwassene begint dus met een “aanvankelijke bekering”.

Nu is “bekering” een emotioneel beladen woord. Voor velen roept het associaties op met “dwingen” en “opdringen.”⁶ Maar bekering is gewoon het *eenvoudige feit* dat een mens door God gegrepen wordt (vgl. Fil 3,12), omdat hij diep in zijn hart geraakt is en daardoor een innerlijke ommekeer plaatsvindt.⁷

Bekering vindt plaats, als God een mens oproept tot “persoonlijke gemeenschap in Christus”⁸ en waar de mens op deze oproep in gaat. Volgens deze teksten is de persoonlijke ommekeer niet iets willekeurigs of bijkomstigs, maar is ze constitutief voor het begin van een volwassen geloofsweg.

“Wegen naar volwassen geloof” wil dit begin mogelijk maken. Daarom willen we nu dit beginpunt van het innerlijke geloofsproces van dichterbij bekijken. We willen vooral aandacht besteden aan drie factoren die het begin van volwassen geloof omschrijven.

Factor 1: *Openheid* voor de religieuze dimensie van het leven

Met openheid voor de religieuze dimensie van het leven bedoelen we dat een mens rekening houdt met een werkelijkheid die hem overstijgt. Dit is helemaal niet vanzelfsprekend, omdat de meeste mensen kunnen leven zonder enig vermoeden van deze transcendentie.

Het laatste concilie beschreef het als volgt: *“Anderen bekommeren zich niet eens om de vraag naar God omdat ze blijkbaar geen religieuze onrust voelen en geen reden*

³ AG 14, SC 64.

⁴ AG 13.

⁵ Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland, Ergänzungsband: Arbeitspapiere der Sachkommission, Offizielle Gesamtausgabe II., Freiburg 1977, Nr. 5. 3. Der Taufcatechumenat, 95.

⁶ “De kerk verbiedt ten strengste dat iemand gedwongen zou worden om het geloof aan te nemen of dat iemand met behulp van ongeoorloofde middelen gelokt of beïnvloed wordt.” AG 13

⁷ EN 20.

⁸ AG 13.

zien, waarom ze zich met godsdienst zouden bezig houden.”⁹ Als een mens niet open staat voor transcendentie, zijn er gebeurtenissen nodig die in hem een “religieuze onrust” aanwakkeren. Enkele voorbeelden:

- Een niet-gedoopte vrouw kreeg naar jaren wachten haar eerste kindje. De zwangerschap en vooral de geboorte waren voor haar zo overweldigend dat ze de vraag naar God op een heel nieuwe manier begon te stellen.
- Een erg succesvolle zakenman ging op zijn 58ste op brugpensioen. Kort nadien begon het te knagen: “wie ben ik nu nog? Wat is mijn taak?” Uiteindelijk herontdekte hij zijn geloof en vond in God een nieuwe zin in zijn leven.
- Een moeder van drie kinderen had doorheen heel haar leven geprobeerd om goed te doen voor iedereen. Haar chronische hoofdpijn verdroeg ze zonder te klagen. Godsdienst speelde in haar leven nooit een grote rol. Toen haar man totaal onverwacht bij haar wegging omwille van een andere vrouw, stortte haar wereld in.

Meestal gaat het om overgangsfazen. Mensen worden geconfronteerd met dingen die hen diep raken en die ze in hun gebruikelijke levensbeschouwing niet kunnen plaatsen. Hun coping-strategieën falen. Ze worden onzeker en gaan op zoek.

Er is ondertussen onderzoek gedaan in welke levenssituaties mensen vooral openstaan voor een religieuze dimensie.¹⁰ Meestal gaat het om relationele gebeurtenissen: huwelijk, relatiebreuken, hereniging met de partner, overlijden van de partner, zwangerschap en geboorte, kinderen die het huis verlaten. Andere gebeurtenissen zijn ook verhuis, een reis, een nieuwe hobby, een ernstige ziekte, de ziekte van een dierbare, wetsovertredingen, zware schuld, financiële schulden, gevangenis. Verder ook alles wat met het werk te maken heeft: nieuw werk, belangrijke veranderingen in de financiële situatie, problemen op het werk, pensionering.

In al deze situaties is de mens onzeker en daarom opener. Hij weet niet wat de toekomst zal brengen. Het leven is vol vragen, maar hij vindt geen antwoorden omdat hij voor zichzelf een groot vraagteken geworden is. Deze openheid voor de religieuze dimensie van het leven is de menselijke voorwaarde opdat God zich kan openbaren.

Maar toch zijn er situaties waarin mensen deze existentiële vragen niet kunnen toelaten, omdat ze anders in de gapende leegte van het niets zouden vallen.¹¹ Existentiële vragen kunnen maar gethematiseerd worden als een vragende, zoekende mens betrouwbare mensen rond zich heeft die zijn vragen uithouden en die met hem op zoek willen gaan naar antwoorden. Indien deze vertrouwenspersoon een christen is die vertelt over zijn weg met Christus *kan* er een fundamentele ommekeer plaatsvinden.

Factor 2: Geraakt zijn door de nabijheid van God

⁹ GS 19

¹⁰ B.v. Christian, A. Schwarz, Grundkurs Evangelisation. Leise werben für die Gute Nachricht, Emmelsbüll, 1993.

¹¹ Vgl. Klemens Armbruster, Ich will nicht ins Paradies, wenn der Weg dorthin so schwierig ist. Aus der Welt der Gottesunfähigen, in Lebseel 2/3/1998, 127-132.

Als een zoekende in het getuigenis van een gelovige (voor het eerst) van Christus hoort, kan er in hem een verlangen ontstaan dat ook hij door God gegrepen zou mogen worden (vgl. Fil 3,12).

Als een niet-christen door het getuigenis van een christen begint te vermoeden wat Christus in het leven van een christen allemaal in beweging brengt, wil hij Christus misschien ook “kennen” (vgl. Fil 3,8).

Dit is echter geen automatisch proces. De zoekende begint te vermoeden dat Christus, dat God ook zijn leven zou kunnen veranderen. Het is dit vermoeden dat een openheid teweegbrengt tegenover God. Ze kennen hem nog niet, maar willen hem leren kennen.

- -De franse sociale werkster *Madeleine Delbr el* (1904-1964) beschrijft zichzelf als “strikt atheïstisch”. Nog voor haar twintigste is ze verloofd met een jonge man die hals over kop en zonder waarschuwing bij haar weggaat om in een dominicanenorde in te treden. Madeleine Delbr el is volledig uit haar lood geslagen. Hoe kan een man zijn verloofde in de steek laten voor een God die toch helemaal niet bestaat?¹²
 - *Edith Stein*¹³ verliest tijdens de eerste wereldoorlog haar mentor filosofie, Adolf Reinach. De dood van haar mentor raakt haar tot in haar ziel. Edith Stein spreekt over haar “volledig gebroken zelfvertrouwen”. Daar komt nog bij dat net zij opdracht krijgt om zijn nalatenschap te ordenen. Ze ziet erg op tegen de ontmoeting met zijn jonge weduwe in G ttingen. Omdat ze zelf zo vertwijfelt is, vermoet ze dat mevrouw Reinach even wanhopig zou zijn. Maar mevrouw Reinach is kalm en beheerst en ze put kracht en moed uit haar geloof. Deze ervaring van de kracht van het geloof is voor Edith Stein “het moment waarop mijn ongeloof in elkaar stortte.”¹⁴

Christus komt mensen op de eerste plaats in mensen tegemoet. Mensen vertellen aan anderen over Jezus. Deze boodschappers zijn onvervangbaar. Het zijn de eerste verkondigers. Ze brengen het “aanbod van de blijde boodschap”¹⁵

Het “Allgemeine Direktorium f r Katechese” noemt dit gebeuren “eerste verkondiging” of “kerygmatische catechese”¹⁶. Het gaat niet om de historische Christus, maar om de Christus die concreet aanwezig is in het dagdagelijkse leven van mensen. Het kerygma ontstaat vanuit de innerlijke Christus van de geloofsgetuige. Dit kerygma opent een weg waarop Christus zelf zich aan de luisteraar kan openbaren. Johannes Paulus II schrijft in *Redemptoris missio*: “In de complexe werkelijkheid van de missies speelt de eerste verkondiging een centrale en onvervangbare rol. Ze is de inleiding in het geheim van Gods liefde, ze roept ons op tot een nauwe persoonlijke relatie met Christus en ze opent de weg van de bekering. (...) Het onderwerp van de

¹² Vgl. Annette Schleinzer, *Die Liebe ist unsere einzige Aufgabe- Das Lebenszeugnis von Madeleine Delbr el*. Stuttgart Schwabenverlag, 1994, 78.

¹³ Andreas M ller & Maria Amata Neyer, *Edith Stein. Das Leben einer ungew hnlichen Frau. Biographie*, Z rich-D usseldorf, 1998.

¹⁴ Elisabeth Kawa, *Edith Stein. „Die vom Kreuz gesegnete“*, Berlin 1953, 22.

¹⁵ Algemeen directorium voor de catechese (ADK), Nederlandse vertaling in de serie *Kerkelijke documentatie* jrg. 26, nr. 7, 18 september 1998, 108 blz., uitg. SRKK, Utrecht, e-mail: bestel@rkk.nl In Duits: Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz(ed.), *Kongregation f r den Klerus, Allgemeines Direktorium f r die Katechese (ADK)*, in: *Verlautbarungen des Apostolischen Stuhles* Nr. 130, Bonn 1997, Nr. 61+62.

¹⁶ ADK, Nr. 61+62.

verkondiging is Christus, de gekruisigde, de gestorvene, de verrezene. In hem schenkt God het nieuwe leven.”¹⁷ Menselijke verkondiging, die het oor bereikt, schept openheid voor de goddelijke verkondiging, die het hart raakt.

Getuigenis afleggen van het geloof is vooral een uitdaging voor degene die over zijn geloof vertelt. Enerzijds is hij degene die het mogelijk maakt dat iemand voor de allereerste keer Christus ontmoet, anderzijds is het gevaar reëel dat de verkondiger te veel belang hecht aan zijn eigen rol. Daarom waarschuwde Ignatius van Loyola de geestelijke begeleider dat hij moest opletten om niet tussen de begeleide en God in te staan. Ook de begeleider moet “binnen de oefeningen geduldig wachten tot onze Schepper en onze Heer zich meedeelt aan de ziel die hem bemint.” (Nr. 15)

De getuige kan de openbaring niet maken. Hij schept belangrijke voorwaarden, maar het initiatief ligt bij God. Deze openbaring lijkt van buiten bekeken op een geleidelijk proces, terwijl het van binnenuit vaak beleefd wordt als één beslissend moment dat alles verandert.

Deze bekering is uiteindelijk de ontmoeting met Christus. “Ze werden midden in hun hart geraakt”, staat er in de Handelingen. (2, 37). Paulus schrijft dat hij “door Jezus Christus gegrepen werd” (Fil 3, 12).

- *Madeleine Delbr el* is thuis in een groep actieve christenen, waartoe ook haar ex- verloofde behoorde. Op een dag maakten ze ruzie over de vraag hoeveel tijd men dagelijks voor God zou moeten vrijhouden. Iemand citeerde de Hl. Theresa van Avila: “Het volstaat om elke dag vijf minuten in stilte aan God te denken.” Middenin de ruzie tussen haar vrienden raakt dit woord Theresa midden in haar hart. Vanaf dan begint haar liefdesverhaal met Christus.
- *Edith Stein* leest in een nacht in Bad Bergzabern de autobiografie van karmelietes, mystica en schrijfster Teresa van Avila. Deze autobiografie bevat 500 bladzijden gesprek met Christus, 500 bladzijden gebed. Theresa beschrijft haar eigen religieuze ommekeer. Dit geloofsgetuigenis raakt Edith Stein zo diep dat ze christen wil worden en zich laten dopen.

Johannes Paulus II schrijft in *Redemptoris missio*: “Bekering is een geschenk van God, een werk van de drievuldigheid. Het is de Geest die de harten opent opdat de mensen aan de Heer kunnen geloven en Hem kunnen herkennen.”¹⁸ En verder: “De bekering is vanaf het begin een volle en radicale uitdrukking van geloof. Ze kent geen grenzen en onderbrekingen en aanvaard het geschenk van God helemaal. Bovendien zet ze met klem een dynamisch en levenslang duurzaam proces in gang. Dit proces eist voortdurend de overgang naar een “leven volgens de Geest”. Bekering betekent, de heilswerkelijkheid van Christus in een persoonlijke beslissing te aanvaarden en zijn leerling te worden.”¹⁹

Zulke bekeringservaringen behoren zelden tot de dagdagelijkse pastorale praktijk. We linken ze meestal eerder aan sekten. Maar toch is dit een offici le tekst van de kerk. Ik zou hem hier niet citeren, als ik zulke ingrijpende gebeurtenissen niet met eigen ogen had zien gebeuren.

¹⁷ Johannes Paul II., *Redemptoris missio* Nr. 44.

¹⁸ RM 46.

¹⁹ RM 46.

Bij bekeringservaringen moeten we echter een verschil maken tussen het feit op zich en de gevoelens die het uitlokt. De beleving van de bekering, de gevoelens, zijn afhankelijk van het karakter van een persoon. Paulus was altijd al een heethoofd. Hij moest een radicale bekering beleven. Edith Stein, de filosofe, beschrijft het ogenblik dat haar leven zo radicaal veranderd heeft heel nuchter: “Het is de waarheid.” Madeleine Delbr el vertelt pas enkele maanden voor haar dood, veertig jaar na haar bekeringservaring, iets over dit gebeuren: “Bekering is een beslissend ogenblik die ons weg keert van wat wij over ons leven weten en ons toekeert naar God opdat wij, oog in oog met hem, ervaren wat hij ervan vindt en wat hij ermee wil doen.

Op dit moment wordt God voor ons het allerbelangrijkste, belangrijker dan al de rest, belangrijker dan elk leven, vooral het onze. Zonder dit hoogste, overweldigende primaat van de levende God die ons opeist, die zijn wil aan ons hart voorstelt opdat het in vrijheid ja of neen kan zeggen kan er geen levend geloof bestaan.²⁰

De diepte- ervaring van de ommekeer

Op dit moment waarop God het allerbelangrijkste wordt, waarop Christus de waarheid van het leven wordt vinden er in de diepte verschillende veranderingen plaats.

- Allereerst is de geloofservaring een ontmoeting met de God van de liefde. Edith Stein drukt het als volgt uit: “God is liefde. Daarom is gegrepen worden door God ontvlammen in Liefde.”
- Ten tweede is er de bevrijding van schuld. Edith Stein: “De weg van het geloof geeft ons meer dan de weg van het filosofische verstaan. We ontmoeten de God van de nabijheid, van de liefde, van het erbarmen.²¹
- Als Edith Stein op het einde van haar leven bij haar arrestatie tegen haar zus zegt: “We gaan voor ons volk”, dan is in haar een stuk levensgeschiedenis heil geworden. Ze kan haar levensverhaal aanvaarden omdat ze er Gods rode draad in herkent.
- Sommigen ontdekken een heel nieuwe levenszin. Edith Stein wilde eigenlijk professor worden en trouwen en kinderen krijgen. In de plaats daarvan wordt ze een ongehuwde karmelietes.

Samenvattend schrijft het “Algemeen directorium voor de catechese”: “Het christelijke geloof is vooral ommekeer naar Jezus Christus, een diepe, echte binding aan zijn persoon en de beslissing om hem na te volgen. Het geloof is een persoonlijke ontmoeting met Jezus Christus, waardoor men zijn leerling wordt.”²²

Factor drie: Gemeenschap van gelovigen

De christelijke geloofservaring is vanaf het begin een ervaring die nooit individualistisch is en blijft. Niemand kan Gods woord tegen zichzelf zeggen. Geloof

²⁰ Madeleine Delbr el, *Wir Nachbarn der Kommunisten. Diagnosen, Einsiedeln*, 1975, S. 267f

²¹ Edith Stein zitiert in: Klaus Sauer, *Glaubenszeugen. Edith Stein – Lebensweg unter der F hrung Gottes*, in: *Christ im Alltag*, hg. vom Geistlichen Zentrum in Sasbach, Heft 9/2005, 21.

²² ADK, Nr. 53

komt van horen. Maar ook nadien heeft de individuele geloofservaring altijd de ervaring van geloofsgemeenschap nodig. Als de bekeerde anderen ontmoet die vanuit dezelfde geloofservaring leven, voelt hij dat zijn ervaring geen unieke, maar een gemeenschappelijke, een gedeelde ervaring is. Kardinaal Jozef Ratzinger formuleerde het als volgt: “De gelovige staat nooit alleen. Gelovig-worden betekent uit de isolatie stappen in het Wij van de kinderen van God. De toenadering tot de God die Christus geopenbaard heeft is ook toenadering tot hen die al geroepen zijn. De theologische act is altijd al een kerkelijke (ecclesiale) act, die ook een sociale structuur bevat. De initiatie in het christendom is daarom ook altijd de socialisatie in de geloofsgemeenschap.”²³

De liturgie is de meest intensieve vorm van koinonia in ruime zin: koinonia met God en tegelijk met de broers en zussen in het geloof. Het is niet toevallig dat alle stappen van het catechumenaat, maar ook alle andere mijlpalen van het christelijke leven (huwelijk, priesterwijding, geloftes, alle sacramenten) liturgisch gevierd worden.

Welke besluiten kunnen we hieruit voor de pastoraal trekken?

In dit tweede gedeelte hebben we uitvoerig naar het innerlijke beginproces van volwassen geloof gekeken. Dit werpt nieuwe vragen op voor het concrete pastorale werk ter plaatse. We vatten deze vragen samen met drie K's:

1. Het begin van het geloofsproces hangt af van de levensomstandigheden van de mensen, van de openheid voor de religieuze dimensie van het leven. Daarom is de juiste plaats voor de ontmoeting met deze mensen meestal niet het parochiecentrum, maar hun concrete dagdagelijkse leefwereld. De pastorale vraag is dus: “Hoe komen we in *contact* (*Kontakt* in het Duits) met zoekende volwassenen? Hoe kunnen we hen nabij zijn en hoe kunnen we deze contacten uitbouwen? Wie gaat de dagdagelijkse leefwereld van deze mensen binnen? Hoe bereiken we mensen die in existentiële zin zoekende zijn?
2. Men kan enkel een aanbod doen als men ook iets aan te bieden heeft. De vraag voor parochiepastoraal is dus: *Welke wegen van catechumenaat (catechumenalen Wege)*, welke instapwegen in het christelijk geloof kunnen we aanbieden?
3. “Wie mensen uitnodigt voor een eerste stap, moet ook een tweede stap zetten.” Wie mensen de mogelijkheid biedt om existentiële geloofservaringen op te doen, moet hen ook een thuishaven in het geloof kunnen geven. Waar zijn dus levende geloofsgemeenschappen (*koinonia*) waar zoekende mensen deel van kunnen uitmaken?

Het WeG- model wil op deze drie vragen een antwoord geven.

²³ Joseph Ratzinger, Der Stellvertreter Christi, Spreekbeurt op een symposium 1977 in Rom, opnieuw gepubliceert in F.A.Z., 22. April 2005, 8.

Deel 3: Het pastorale concept “Wegen naar een volwassen geloof” (WeG)

Het visioen van het WeG-model: parochieopbouw via volwassenen

De opbouw en de groei van parochies zal in de toekomst vooral via de spirituele scholing van volwassenen gebeuren; een aangepast geloofsaanbod enkel voor kinderen en jongeren volstaat niet meer. “Wegen naar een volwassen geloof” zouden standaard tot het aanbod van een moderne parochie moeten behoren. Als volwassenen een aangepaste geloofservaring opdoen, kan dit vergaande gevolgen hebben.

1. Gelovig geworden volwassenen ontdekken hun eigen, door God gegeven charisma en willen hiermee concreet aan de slag gaan.
2. Ze willen met anderen gemeenschap beleven.

Op die manier komt een parochie tot groei en nieuw leven.

Het WeG-model²⁴

WeG[®] betekent “Wege erwachsenen Glaubens” (Wegen naar een volwassen geloof). Met behulp van het WeG-model ontstaan in parochies teams die een nieuwe, levendige godservaring voor volwassenen mogelijk willen maken en die hun relatie met Christus in gemeenschap willen verdiepen.

Deze teams komen niet van buitenaf, maar ontstaan vanuit de parochie. Zoals bij de voorbereiding op de eerste communie en het vormsel parochieleiden catechese geven, zo is het ook bij het WeG-model de bedoeling dat het WeG- team zich vanuit de parochie ontwikkelt.

Het specifieke van het WeG-model

Het specifieke van dit pastorale model kan aan de hand van vier punten aangetoond worden:

- Tot nu toe vond geloofsinitiatie vooral bij kinderen en jongeren plaats. Bij het WeG-model zijn juist volwassenen de doelgroep.
- De openheid voor geloof is bij volwassenen minder leeftijdsgebonden dan bij kinderen en jongeren. Daarom is het zinvol om het aanbod van het WeG-model regelmatig te herhalen, bv. jaarlijks. Op die manier hebben mensen de kans in te stappen op het moment dat voor hen het juiste is.

²⁴ Het project werd uitgewerkt door E.H. Klemens Armbruster (Duitsland), Marcel Bregenzer en Diaken Urban Camenzind (Zwitserland), Theresa Herzog (Zwitserland), Prof. P. Dr. Hubert Lenz SAC (Duitsland), E.H. Leo Tanner (Zwitserland). Deze mensen vormen ook het “IPW - Internationales Projektteam ,Wege erwachsenen Glaubens’ WeG“. Zie ook www.wege-erwachsenen-glaubens.org.

- Op termijn wordt dit pastorale aanbod gerealiseerd door een team van parochianen, niet meer door externe begeleiders. Dit is een “sleutel” van het WeG-model.
- Niet enkel in de WeG-groep, maar in de gehele parochie wordt een evangelisatieproces in gang gezet. Alle parochiegroepen hebben hier deel aan en kunnen eventueel uitgebreid worden met nieuwe leden. Veel parochiegroepen kampen met een tekort aan leden, en vaak bestaat ook de parochie zelf uit veel te weinig mensen. Als nieuwe mensen enthousiast gemaakt worden voor het evangelie groeit de parochie op alle vlakken.

Het WeG-model bestaat uit twee fazen in vijf stappen

Eerste fase: voorbereiding

- (1) de parochie informeren
- (2) een team van verantwoordelijken vormen (het WeG-team)

Tweede fase: uitvoering

- (3) een geloofscursus (WeG-seminarie) houden
- (4) de vorming van kleine parochiegroepjes bevorderen
- (5) iedereen volgens zijn eigen charisma de juiste plaats in de parochie laten vinden

De vijf stappen van het WeG-model toegelicht

De volgende vijf stappen beschrijven de beginfase van het WeG-model zoals wij als externe begeleiders die in een parochie in gang zetten. Voorwaarde is echter dat de verantwoordelijken en de parochieraad grondig geïnformeerd zijn en voor dit concept gekozen hebben.

1. De parochie informeren

Eerst moet de parochie over de visie en het belang van het WeG-model geïnformeerd worden. Dat gebeurt door preken, informatiebezoeken in de verschillende parochiegroepen, artikels in het parochieblad en andere methodes.

De eerste informatie wordt best gericht aan mensen die leven vanuit het geloof en voor wie het doorgeven van het geloof belangrijk is.

Daarbij gaat het er ook om mensen te vinden die het eventueel zien zitten om lid te worden van het team van verantwoordelijken. Deze worden uitgenodigd voor een eerste bijeenkomst.

2. Een team van verantwoordelijken vormen

Wie beslist mee te werken in een team van verantwoordelijken (WeG-team) krijgt in vijf opleidingsonderdelen handvaten aangereikt:

- Hoe komen volwassenen tot geloof? (Zie deel 2 van dit artikel)

- Wat is het doel van een geloofsseminarie?
- Welke soorten van geloofsseminaries zijn er?
- Hoe kan een geloofsseminarie best georganiseerd worden?
- Een vijfde onderdeel wordt besteed aan teambuilding.

Er zijn voorzitters die het team leiden. Het team beslist over de volgende stappen.

3. Een WeG-seminarie houden

Vervolgens bereidt het nieuwe WeG-team het eerste WeG-seminarie (geloofsseminarie)²⁵ voor.

Het doel van geloofsseminaries/ WeG-seminaries is dat volwassenen eerste ervaringen met het geloof kunnen opdoen. Het is de bedoeling dat iedereen Gods nabijheid ervaart en zijn eigen, unieke roeping erkent. Bovendien leert hij Jezus Christus kennen als weg, waarheid en leven.

Zulke seminaries duren naargelang het concept zes of acht weken of nog langer. Een bijeenkomst bestaat uit een spreekbeurt als denkimpuls en groepsgesprekken. De bijeenkomst wordt omkaderd door liederen, gebed en algemene informatie. Gemiddeld horen er twee vieringen bij: een verzoeningsviering en een vernieuwing van de doopgeloofte. Bovendien houdt elke deelnemer een spiritueel dagboek bij.

4. De vorming van kleine parochiegroepjes bevorderen

Al tijdens het WeG-seminarie zitten veel deelnemers met de vraag hoe het nadien verder moet gaan. Na het WeG-seminarie wordt aan de deelnemers voorgesteld om voor een beperkte tijd lid te worden van een klein parochiegroepje en deel te nemen aan regelmatige groepsbijeenkomsten. Bij al deze bijeenkomsten gaat het erom zich samen met anderen open te stellen voor Gods Woord, de relatie met Jezus en met andere christenen te verdiepen en zo steeds meer te leven volgens het evangelie. Wij noemen deze groepen GBL-groepen. GBL staat voor “geloof delen, bijbel delen, leven delen”. In deze groepen worden de eigen geloofservaringen gedeeld en leert men samen bidden. De bijbel wordt tot voedende bron voor het leven. De groepsleden gaan liefdevol (diakonia) met elkaar om en dragen deze liefde ook naar buiten.

Één derde tot de helft van alle deelnemers wordt na het seminarie lid van een GBL-groep. Dit getal heeft ons verrast. Vandaag verstaan we waarom: een authentieke christelijke grondervaring van het geloof zoekt een gemeenschappelijke levensvorm, waar de beginervaring kan zakken en verdiept worden. Het verlangen naar gemeenschap is een vrucht van levend geloof.

Dit leven in “biotopen van het geloof” kunnen mensen niet altijd zelf; vaak moeten ze het leren. Daarom bieden we een weg van gemeenschapsinitiatie aan, die gemiddeld één jaar duurt.²⁶

²⁵ Materiaal via: D&D Medien, Gewerbestr. 5, D-88287 Grünkraut, Tel. 0049 / 751/150 91. Internet: www.ddmedien.com, eMail: welcome@ddmedien.com.

²⁶ Klemens ARMBRUSTER, Leo TANNER, *Neuer Wein in neue Schläuche. Eine Einführung für gemeindliche Kleingruppen*. Besteladres: D&D Medien,

5. De verdere stappen inleiden

Als Christus een mens aanraakt en deze hem als zijn Heer aanvaardt, dan laat Christus hem ook zijn persoonlijk charisma ontdekken. Dit eerste jaar in kleine parochiegroepjes met groepsbijeenkomsten heeft niet alleen de bedoeling om iedereen zijn eigen talenten te laten ontdekken maar hen ook de roeping te laten voelen om er in de parochie en de kerk mee te werken.

Dit is een weg om nieuwe parochiemedewerkers te vinden.

Sommigen van hen willen op hun beurt het geloof aan volwassenen doorgeven. Deze mensen vormen een WeG-gemeenschap en zijn de dragende kracht voor het regelmatige herhaalde aanbod van het WeG-model.

Samenvatting

Op het einde van het tweede deel stelden we de volgende vragen:

- Hoe komen we in contact met zoekende volwassenen? (trefwoord: *Kontakt*)
- Welke instapwegen in het christelijk geloof kunnen we aanbieden? (trefwoord: *katechumenale Wege*)
- Waar zijn levende geloofsgemeenschappen waar zoekende mensen deel van kunnen uitmaken? (trefwoord: *koinonia*)

Het WeG-model – een hulp voor de parochie

Zoals we gezien hebben, geeft het WeG-model antwoord op deze vragen:

- We krijgen *contact* als het WeG- model steeds meer christenen in staat stelt om tijdens de dagdagelijkse realiteit gesprekspartner te zijn voor zoekende mensen. Het helpt ook als christenen persoonlijk informatie over nieuwe geloofsprojecten doorgeven. Ook de jaarlijks herhaalde geloofscursus is een heel goed aanknopingspunt.
- *Catechumenaat*: Geloofscursussen zijn een instapmogelijkheid in het christelijk geloof. Als we zulke cursussen of andere spirituele trajecten kunnen aanbieden, staan we niet met lege handen als we mensen ontmoeten die hun geloof willen hernieuwen of verdiepen.
- *Koinonia*: Kleine groepen en WeG-gemeenschappen bieden christenen een religieuze thuishaven en een plek waar ze hun specifiek charisma kunnen ontvouwen.

Ons visioen: parochieopbouw via volwassenen

De opbouw en de groei van parochies zal in de toekomst vooral via de spirituele scholing van volwassenen gebeuren. Indien volwassenen een aangepaste geloofservaring kunnen opdoen ontdekken we vaak twee dingen:

- Gelovig geworden volwassenen ontdekken hun eigen, door God gegeven charisma en willen hiermee concreet aan de slag gaan.

- Ze willen met anderen gemeenschap beleven.

Het WeG-model opent een weg waarop nieuwe mensen in de parochie welkom kunnen worden geheten. Waar parochianen mensen ontmoeten die op religieus vlak zoekende zijn, kunnen ze nu op een spiritueel aanbod voor volwassenen wijzen. En leden van kleine parochiegroepen kunnen deze mensen een thuishaven in het geloof aanbieden. Waar het WeG-model een vast deel van het parochiepastoraat is, beleven parochies groei en vreugde.

***Klemens Armbruster** is priester van het Aartsbisdom Freiburg in Duitsland. Hij is in dat aartsbisdom aangesteld voor Gemeindepastoral, Evangeliserende Gemeindepastoral, Wege erwachsenen Glaubens. Internet: www.seelsorgeamt-freiburg.de

Meer over dit WeG-concept en over beschikbaar Nederlands materiaal: nr. 0212 en 0217 op www.stucom.nl.

Meer over deze en andere methodes: www.stucom.nl/parochie

Dit is een vertaling uit het Duits, ontvangen van Klemens Armbruster en bewerkt door Kees Slijkerman, 7-2-08. De oorspronkelijke Duitse tekst staat als **0216de** op www.stucom.nl.

Dit is document 0216 op www.stucom.nl